

תשובה פח

ידי שלום בחינני • לאשר ידין רב לו • זך וישר פעלו • ה"ה אה"כ
ידידי ורב חביבי הרב הגדול המופלא ומופלג חכם וסופר
פ"ה כ"ט מוה' יצחק נ"ר אב"ד דק"ק מעזיחאל :

במה שהקשה מחוס' כתובות • אחת כי עלה בדעתי שמעכ"ת כיון
לכבד דאם לא באתי מכאן עד י"ב חדש שהמרה"א הקשה
על בבה זו הא לריך זמן דפסול באין בו זמן סברתי עד"ז הקשה
מעכ"ת אבל אם הוא מקשה על כך בבה הרי זה גיטך אם מתי לא
ידענא מאי קשיא הא לריך זמן דעכ"פ נדע שבזמן הכתוב בגט
חי ה' ועדיין לא נהגרשה שלא תאמר שכבר ה' מת בזמן הזה •
אך הא קשיא אם תוכל לומר שמת ה' קודם בלה"ה לא נוכל להמיתה
אף בלא הגט שתאמר פנוי' היא שבעלה מת קודם • ולמה לה חיפוי
ע"י הגט זה הקשיא בספרי זימנים ימימה וישבתי דתוס' כתבו
בגיטין דף ל"ג דעכשיו דליכא מיתה החיפוי הוא משום פיסול בני'
שלא יסי' ממזרי' וביבמה לשוק נמי הולד ממזר מדרבנן עכ"פ
א"כ לריך הזמן שלא תחפס על בני' שכבר מת בעלה והיתה מגורשת
אי הווי גט לאחר מיתה ובלא הגט לא תוכל לחפות דהיתה יבמה
והוי הולד ממזר א"כ לריך הזמן ובלא"ה הגט פסול אף אם יש גט
לאחר מיתה והקשו תוס' שפיר • וא"ל כיון דלדידן הווי רק ממזר
דרבנן לא נלמדך לעשות תקנה ד"ל וודאי אנו חוששין שחזקה
תחת בעלה והוא ממזר מהתורה • ואם לא יסי' הגט ותחפס לומר
מת קודם • עכ"פ יסי' ממזר דרבנן ולא יבא בקהל וליכא תקלה אף
שנחזיקו בממזר דרבנן אבל ע"י הגט שאין בו זמן והיא תאמר מת
קודם והיא מגורשת מזמן זה אינו ממזר כלל אף מדרבנן • ויבא
בקהל ויסי' תקלה להכי לריך זמן שנדע שאז ה' חי עכ"פ בזמן
הכתוב בגט • ודו"ק :

עוד מכתב מאתו הגיעני • ושאל עוד בל"ע הא דכתב הב"ש ומ"מ
בא"ה סי' ק"ז בכתוב נכסיו לאשתו דלא עשהא חלה
אפטרופוס דיתומי' גדולי' יכולים לומר אין אנו לריבין לאפטרופוס
דא"כ אודא עשהא דכתב רשב"ס • (וכן משמע בש"ס דניחא ליה
לפלגו לה יקרא) דרואה שיה' כפופי' הבנים לה וכיון שיכולים
למחות באפטרופוסים למה יסי' כפופים • באמת דעת לבזון קהל
לישב דעכ"פ כל זמן שלא יחלקו תהי' אפטרופסי' על כורחם •
א"כ עכ"פ כשלא יסי' נח להם לחלק ע"י יסי' כפופים לה • עוד י"ל
דדעתו ה' ליתן לה הכל בתורת שליטת או לזות לבנים שיהיה
אפטרופסי' וכה"ג מזה לקיים דברי המת ותהי' אפטרופסי' במזוזה
סי' רנ"ב בסופו ובסי' רנ"ו וק"ל ובדבר שאלתו אם יכול לזות ליתן
מתנות שיבטל ע"י שטר חלי זכר ורלה מעלתו לחלק בין חזר לעם
הארץ שזה לא ידע לחייב את עצמו • אף שאינו חייב לא כך המדה
כל' חלקו בזה מזוזה בא"ה סוף סי' ס"ו דחזקה על עדות כו' לכן
לא יכול לומר שהי' ע"ה • אף גוף הדין כיון שהשטר חלי זכר אין
נוהגין ליתן על קרקע ובמטלטלי' הא הוי משועבדי' ואינצ"ע גובה'
אף אם ה' מתנות שכ"מ רבו הדיעות בזה בא"ה סי' ל"ג וק' ע"ש
וע' בח"מ סי' רנ"ג כתב הסמ"ע דאינו גובה ממטלטלי' והדברים
עתיקי' • אף בשטר חלי זכר כיון דאם מתנין לו חלי חלק זכר החוב
בטל לא עדיף הוא מכן זכר כמו שלא יטול זכר כך הוא לא יטול
דלא העדיפו מז"ז ולכן כותבין בשטר חלי זכר חיוב בשבועה שלא
יבדית ויתן מתנות אבל אי עבד מהני וכן מזוזה בח"מ סי' רפ"א
דאף שנכתב חוב דינו כירושה כיון שיכול לפטור בחלק חלי זכר •
וכ"כ הב"ש סי' ק' ס"ק ז' דכב"ד ועשור נכסי הכל קודם לחוב
ומתנה זו כיון שכתב שיהי' כח' מצבים לא חלים כחו מיורש • אחת
בסי' קי"א מביא הד"מ דברי המרדכי דב"ד אינו גובה ממנו וד"מ
רמי' לכו אהדדי והי' נראה כיון דאמר כח' מבני' אפשר כיון אף
לבנין דכרין דבני' יקחו כ"א ב"ד • עכ"פ הדין ברור דיכול להפקיע
חלי זכר במתני' וכ"כ בתשובה שאריות יוסף בדיא סי' ל"ז והפ"מ
סי' ל"ד חלק ראשון :

אך הפני' מאירות חידש דין • באם נתן מתנות לבני' כיון דקי"ל
סי' ק' דהוי רק כירושה לענין דגובה כחובם ממתנתם אף

דהווי מתנות ברי א"כ אף לענין זה הוי כירושה דאין במתנתם
להפקיע חוב חלי זכר דהוי רק ירושה • ולענ"ד דבריו אינם ישרי'
דשם בבה הדין גופי' הניח ח"מ בל"ע ואף אם נודע דשם כך הדין
היינו דאין דינו כמשועבדי' שמכרם ויכולם לגבות מהם דשאר
מתנות הוי כמכר דלי לאו דאית לי' הנאה כו' ומש"ה חשו לתקנתם
ואינו גובה בע"ה מהם אף בכתב מטלטלי' אג"ק משום תקנות
השוק כמבואר בח"מ סי' ס' אבל בזמן לבני' בלא הנאה נותן ואין
דינו כמכר ולכסי גובה כחובם מהם • ובזה אפשר לישב קו' הד"מ
דהקשה ב' תשובות מהר"ם אהרדי דין זה י"ל דמיירי חדא דכתב
מטלטלי' אג"ק דאז גובה מדינא ותקנות השוק ליכא וחדא מיירי
שלא כתב אג"ק אז מדינא אינו גובה ממטלטלי' שנתן • גם י"ל שם
מיירי שנתן בחי' ולא לאחר מיתה אז ליכא אומדן שנתן דרך ירושה •
וכ"כ בפני' מאירו' • עכ"פ כל זה הוא לענין דאין דין מתנות בני'
כמשעבדי' • אבל לענין חלי זכר מה בכך שהוא כירושה לא עדיפא
מבני' • אמו אם נתן מתנה לח' מבניו יש לשני חלק כך אין לבת
חלק דאינה רק כיוורש • אף שנשבע שלא יבדית חי עבד מהני
כמבואר סי' ר"ז :

שוב ראייתי בעטרת לבי בתשובה שלו לסי' רפ"א חלק ג"כ על
הפני' מאירות הרי נחבאר שאלתי מזוזה בכתב דוכתי'
כמ"ס וכן יש ראי' מז"ב ד' קמ"ב ע"ב שכתבו תוס' דלי' אמר
נכסי לבני' מועיל לענין דייחיקי' • אלמא אף שנתן ליורשו הוי מתנה
ולא ירושה וכן מוכח מרשב"ס ד' קל"ד שפ' אף ראו' ליורשו כו'
דמיירי שלא פי' לשון מתנה • אלמא אי פירש אינו גובה ממנו אף
שנתן ליורשו דינו כמתנה ולא כירושה :

תשובה פט

אחר אברהם • יקר מאדני שהם • ה"ה כבוד אה"ו נד"ז הרב
המאור"ג החריף והשנון זית רענן כ"י פ"ה ע"ה כש"ת
מסו' אברהם כ"י אב"ד דק"ק פאסוואל ואגפי' יל"י תואר הוד
פניו לא ראייתי • אולם קולו שמעתי מתוך קן קולמסא ומגילת ספר
באמרי שפר • ואמרתיו בירך לקחתי ובירך אשיבנו משירי אסודנו
בפרטות כאשר כתב במכתבו שהוא נד"ז • (אף לא ידעתי אם הוא
מק"ק מיר או פינסק או סלוצק ששם הוא דודתי כ"ע) :

ובדבר שאלתו יטן כי קדמוהו רבנן בשאלות הכרחי' הוכרחתי
להתעכב להשיבו ואחר עד עתה וכעת הנה אשיב לו
כאשר יראה לענ"ד הקלושה והחוקן לאדם דעת יבניי דת מורשה :

תורה השאלה באיש שסידר צלוואות שכ"מ ליתן לאשתו מה
שזוה והיא התחייבה להחזיק היתום וליתן לו סך מסוי'
ועשהה ע"ז קג"ה וכתב צלוואה שהשטר חלי זכר שיש לו על
חותנו לא נכלל בכלל המתנה ושייך לבנו הילד • וכתב מעלתו
נראה לו שהילד לא זכה זכות השטר שלא ה' של אביו מעולם
והוא של אמו והיא לא נתנה לו זה דאף שהוא נכסי מלוג אינו יכול
למחול נכסי מלוג שלה בלא רלוה • אומר אני באמת אם בשעה
שכתב הצלוואה ה' עדיין חמי' בחיים ולא זכה מעולם בשטר חוב
אף שימות אה"כ אינו נוטל בראוי וודאי אין לו זכות ליתן לבנו ואין
נורך להרבות בראיו' • אלא אף אם כבר מת חמי' דכבר הם נכסי
מלוג שזכה בהעל מ"מ וודאי שפיר כתב מעלתו דאין מתנתו כלום
בלא רלוה • אולם אם תאמר עבד שנתן לפני' ושחקק נימא
שהסכימה למעשיו יש מקום לומר ב"ד נמי מהני אמירתו • אבל
הדין מבואר בסי' ל' ראה שמכרה ושחקק לה לא אבד זכותו והס"ד
הכא רחמנא שנתן הוא ושחקק נא אבדה זכותה • אולם מעלתו
הרגיש דקשיא מסו' ק"ז דמהני חלוקתו בפני' ורלה מעלתו לחלק
דהתם מהני מחילה דידה אבל הוא אינו יכול למחול כ"מ ולא למכור
לכן רולה לומר ב"ד דהכא כיון דהבעל אינו יכול למכור ואינו
יכול למחול ולכסי אינו מועיל אמירתו • לא יכולתי להשיג כוונתו
חדא דהכא נמי נימא כיון שהיא מחלה בשחקקתה יכול הוא ליתן
דהא דאינו יכול ליתן הוא משום דידה וכיון שמחלה מהני מתנתו וכו'
הרי בסי' קנ"ז נמן נתן הוא לבניו ומהני ומ"ש מנ"ד • (ואם יאמר